

Wyrok z dnia 31 marca 2000 r.

II UKN 466/99

Okres pobierania zasiłku macierzyńskiego jest okresem składkowym, który uwzględnia się w pełnym rozmiarze przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Przewodniczący SSN Zbigniew Myszkowski, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 31 marca 2000 r. sprawy z wniosku Marii P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o rentę z tytułu niezdolności do pracy, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 16 czerwca 1999 r. [...]

z m i e n i ł w ten sposób zaskarżony wyrok, że oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w B. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 16 marca 1999 r. [...]

U z a s a d n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B. decyzją z dnia 7 września 1998 r. odmówił Marii P. prawa do renty inwalidzkiej z tytułu niezdolności do pracy z tego względu, że nie spełnia warunków przewidzianych w art. 32 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz.267 ze zm.). Lekarz orzecznik w orzeczeniu z dnia 31 sierpnia 1998 r. uznał bowiem wnioskodawczynię za zdolną do pracy.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 16 marca 1999 r. zmienił powyższą decyzję w ten sposób, że uznał Marię P. za częściowo trwale niezdolną do pracy i przyznał jej z tego tytułu stałą rentę od dnia 1 czerwca 1998 r. Sąd pierwszej instancji dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy z dziedziny psychiatrii, otolaryngologii i psychologii klinicznej i na tej podstawie oraz na podstawie dokumentacji lekarskiej dotyczącej wnioskodawczyni ustalił, że [...]. Jednak od dnia 30 sierpnia 1993 r.,

tj. od śmierci męża wnioskodawczynie, nastąpiło istotne pogorszenie jej stanu zdrowia jako osoby niezdolnej częściowo do pracy, wyrażające się w obniżeniu nastroju, które ma postać stanów depresyjnych, ograniczających możliwość wykonywania czynności zawodowych. Czynności wnioskodawczynie z powodu ogólnego zahamowania psychoruchowego stały się znacznie spowolniałe i to właśnie ogranicza jej zdolność do pracy. Sąd Okręgowy ustalił ponadto, że wnioskodawczynie posiada nie mniej niż 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed dniem powstania niezdolności do pracy, tj. przed dniem pogorszenia się stanu zdrowia, które spowodowało tę niezdolność. Poza tym pogorszenie to nastąpiło w okresie zatrudnienia przewidzianym w art.6 ust.2 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz.450 ze zm.).

Sąd Apelacyjny w Białymstoku uwzględnił apelację strony pozwanej i wyrokiem z dnia 16 czerwca 1999 r. zmienił w ten sposób wyrok Sądu Okręgowego, że oddalił odwołanie wnioskodawczynie. Sąd ten uznał, że wnioskodawczynie jest częściowo niezdolna do pracy od wczesnego dzieciństwa, z pogorszeniem stanu zdrowia od 30 sierpnia 1993 r. - tak jak ustalił Sąd pierwszej instancji, lecz przyjął, że nie posiada 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych w dziesięcioleciu od 30 sierpnia 1983 r. do 30 sierpnia 1993 r. W tym okresie była bowiem zatrudniona od 30 sierpnia 1983 r. do 8 listopada 1983 r. w B. Zakładach Przemysłu Wełnianego w B. oraz od 9 grudnia 1985 r. do 18 sierpnia 1986 r. w Przedsiębiorstwie Produkcji Leśnej "L." w B., natomiast od 19 sierpnia 1986 r. do 17 stycznia 1991 r. korzystała z urlopów wychowawczych. Legitymuje się zatem okresem składkowym wynoszącym 2 lata 10 miesięcy i 18 dni oraz okresem nieskładkowym, z którego można doliczyć tylko 1/3 ustalonego okresu składkowego, czyli 11 miesięcy i 13 dni. Jest to mniej niż 5 lat. Z tego względu – zdaniem Sądu Apelacyjnego – wyrok Sądu Okręgowego zapadł z naruszeniem art. 32 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, co uzasadniało jego zmianę i oddalenie odwołania wnioskodawczynie od decyzji organu rentowego odmawiającej przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy.

W kasacji od powyższego wyroku wnioskodawczynie żądała jego zmiany przez oddalenie apelacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 16 marca 1999 r. albo jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania, z zasądzeniem w każdym wypadku kosztów zastęp-

stwa adwokackiego świadczonego z urzędu. Zdaniem skarżącej, Sąd Apelacyjny naruszył przepisy art. 32 i art. 33 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 67 ze zm.) oraz art. 2 ust. 1 pkt. 5 w związku z art. 6 ust. 8 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) wskutek stwierdzenia, że nie spełnia jednego z warunków koniecznych do przyznania jej renty, tj. posiadania 5 letniego okresu zatrudnienia, podczas gdy do ustalonych przez Sąd Apelacyjny okresów składkowych i nieskładkowych powinny być doliczone okresy pobierania zasiłków macierzyńskich wynoszące 322 dni, czyli 10 miesięcy i 22 dni. Według art. 2 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 17 października 1991 r., okres pobierania zasiłków macierzyńskich jest okresem składkowym, zatem w przypadku skarżącej powinien być doliczony w całości. Zwiększa on okres składkowy do 3 lat 9 miesięcy i 10 dni, a okres nieskładkowy - do 1 roku 3 miesięcy i 3 dni, co w sumie daje 5 lat i 17 dni. Organ rentowy wniósł o uwzględnienie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje

Kasacja okazała się zasadna, gdyż Sąd Apelacyjny, pomijając przy ocenie uprawnień skarżącej przepis art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent oraz zasadach ich ustalania, naruszył przepisy art. 32 ust. 2 oraz art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, wskutek czego doszedł do błędnego wniosku, że skarżąca nie nabyła prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Nie spowodowało to jednak konieczności uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania (art. 393¹³ § 1 KPC). Zaskarżony wyrok nie naruszył bowiem istotnych przepisów postępowania, lecz jedynie prawo materialne, przede wszystkim z powodu niezastosowania art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 października 1991 r. Stworzyło to możliwość zastosowania przez Sąd Najwyższy art. 393¹⁵ KPC, zmiany zaskarżonego wyroku i wydania orzeczenia co do istoty sprawy.

Z powołanego wyżej art.2 ust.1 pkt 5 ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent oraz zasadach ich ustalania wynika, że okresem składkowym jest także okres pobierania zasiłku macierzyńskiego. Treść tego przepisu jest jednoznaczna i nie pozostawia żadnych wątpliwości co do tego, że okresy pobierania zasiłku macierzyńskiego

należy doliczać do okresów składkowych. Tak również powinien postąpić Sąd Apelacyjny. Sąd ten pominął jednak ów przepis, wskutek czego doszedł do wniosku, że skarżąca posiada tylko 2 lata 10 miesięcy i 18 dni okresów składkowych, zamiast 3 lat 9 miesięcy i 10 dni. Okresy pobierania zasiłków macierzyńskich z racji urodzenia dzieci: Katarzyny, Pawła i Wioletty wyniosły bowiem łącznie 322 dni, co było okolicznością niesporną. Przy istnieniu okresów składkowych w wymiarze 3 lat 9 miesięcy i 10 dni okres nieskładkowy, który mógł być doliczony do tych okresów, wyniósł 1 rok 3 miesiące i 3 dni, dając razem 5 lat i 13 dni, czyli okres wystarczający w myśl art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. do powstania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Kwestia zaś niezdolności skarżącej do pracy w związku z pogorszeniem się jej stanu zdrowia od 30 sierpnia 1993 r. została wyjaśniona i niewadliwie ustalona w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, co zaakceptował bez jakichkolwiek zastrzeżeń Sąd Apelacyjny. Tym samym okazał się trafny zarzut kasacji dotyczący naruszenia art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r., gdyż - wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego - wnioskodawczyni posiadała okres 5 lat zatrudnienia, który przypadł w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed powstaniem inwalidztwa.

Z tych przyczyn i stosownie do art. 393¹⁵ KPC Sąd Najwyższy, uwzględniając kasację, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku, przyznającego Marii P. stałą rentę z tytułu niezdolności do pracy, poczynając od dnia 1 czerwca 1998 r.

=====